

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

**Методичні рекомендації
до практичних занять
з навчальної дисципліни
"ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ"
для студентів усіх спеціальностей
усіх форм навчання**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації
до практичних занять
з навчальної дисципліни
"ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ"
для студентів усіх спеціальностей
усіх форм навчання**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016**

Затверджено на засіданні кафедри технології, екології та безпеки життєдіяльності.

Протокол № 5 від 14.12.2015 р.

Укладачі: В. В. Барбашин
Ю. В. Буц

Методичні рекомендації до практичних занять з навчальної М 54 дисципліни "Цивільний захист" для студентів усіх спеціальностей усіх форм навчання / уклад. В. В. Барбашин, Ю. В. Буц. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 60 с.

Викладено методику виконання практичних завдань з навчальної дисципліни та вимоги до порядку їх оформлення. Наведено варіанти практичних завдань і алгоритми розв'язання їх розрахункової частини.

Рекомендовано для студентів усіх спеціальностей усіх форм навчання.

Вступ

Проблема цивільного захисту населення і територій України як складової компоненти національної безпеки держави, а відтак і складової міжнародної безпеки, сьогодні набуває в Україні особливої гостроти. Чинне законодавство України, зокрема "Кодекс цивільного захисту України" не лише визначає основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів, гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності, але й визнає пріоритетні національні інтереси: забезпечення екологічно та техногенно безпечних умов життєдіяльності громадян і суспільства; збереження навколишнього природного середовища; раціональне використання природних ресурсів. Вивчення цієї навчальної дисципліни дає можливість студенту здійснювати управління реальними або потенційними загрозами та небезпеками, які є наслідком функціонування антропогенних, природних та техногенних систем задля забезпечення розвитку життєво важливих інтересів людини, суспільства та держави.

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування у студентів здатності до творчого мислення, вирішення складних проблем інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту, з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності фахівців, а також досягнень науково-технічного прогресу.

Завдання вивчення дисципліни є: засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування НС, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

Об'єктом навчальної дисципліни є надзвичайні ситуації різного походження, планування заходів щодо їх запобігання, попередження та ліквідації і мінімізації наслідків від них. Запропоновані методичні рекомендації до виконання практичних занять відповідають до робочої програми навчальної дисципліни "Цивільний захист" для студентів усіх спеціальностей усіх форм навчання, спрямовані саме для успішного виконання та засвоєння практичних тем даної дисципліни.

Зміст

Вступ.....	3
Практичне заняття 1	4
1. Визначення коду та рівня надзвичайної ситуації	4
1.1. Організаційно-правове забезпечення цивільного захисту населення та територій	4
1.2. Визначення кількісних показників критеріїв, коду та рівнів надзвичайних ситуацій, що трапляються в Україні	6
1.3. Порядок виконання завдання.....	11
Практичне заняття 2	15
2. Прогнозування і оцінювання радіаційної обстановки та визначення заходів щодо захисту населення під час аварій (руйнування реактора) на радіаційно небезпечних об'єктах.....	15
2.1. Характеристики зон радіоактивного зараження.....	15
2.1.1. Загальні відомості щодо оцінювання радіаційної обстановки	15
2.1.2. Основні терміни і визначення	16
2.1.3. Методика оцінювання радіаційної обстановки.....	17
2.2. Завдання на самостійну підготовку.....	28
2.3. Порядок оформлення завдання щодо прогнозування і оцінювання радіаційної обстановки та визначення заходів щодо захисту населення під час аварій (руйнування реактора) на радіаційно небезпечних об'єктах	29
Практичне заняття 3	32
3. Прогнозування наслідків виливу (викиду) небезпечних хімічних речовин під час аварій на хімічно небезпечних об'єктах	32
3.1. Характеристики зон хімічного і біологічного зараження	32
3.1.1. Загальні відомості щодо оцінювання хімічної і біологічної обстановки	32
3.1.2. Вихідні дані, для проведення розрахунків щодо оцінювання хімічної і біологічної обстановки	34
3.1.3. Методика оцінювання хімічної і біологічної обстановки	35

3.2. Завдання на самостійну підготовку.....	46
3.3. Порядок оформлення завдання щодо прогнозування наслідків виливу (викиду) небезпечних хімічних речовин під час аварій на хімічно небезпечних об'єктах	46
Практичне заняття 4	50
4. Оцінювання соціально-економічних наслідків НС.....	50
4.1. Теоретичні відомості.....	51
4.2. Порядок розрахунку збитків за типами надзвичайних ситуацій.....	51
4.3. Порядок оформлення завдання щодо оцінювання інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС.....	55
Рекомендована література.....	57
Інтернет-ресурси.....	57

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до практичних занять
з навчальної дисципліни
"ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ"
для студентів усіх спеціальностей
усіх форм навчання**

Укладачі: **Барбашин Віталій Валерійович**
Буц Юрій Васильович

Відповідальний за видання *С. М. Логвінков*

Редактор *В. О. Бутенко*

Коректор *В. О. Бутенко*

План 2016 р. Поз. № 94.

Підп. до друку 07.11.2016 р. Формат 60 x 90 1/16. Папір офсетний. Друк цифровий.

Ум. друк. арк. 3,75. Обл.-вид. арк. 4,69. Тираж 200 пр. Зам. № 221.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру

ДК № 4853 від 20.02.2015 р.